

Förord

I denna promemoria redovisas ett förslag till ett program för energieffektivisering i energiintensiva företag. Förslaget innebär att företag som är energiintensiva i enlighet med definitionen i EG:s kommande energiskattedirektiv ges en möjlighet att frivilligt delta i särskilda program för energieffektivisering. Företag som väljer att delta i dessa program och gör åtaganden om att genomföra föreslagna åtgärder för att uppnå en effektiv och miljövänlig användning av energi skall kunna medges en fullständig nedsättning av den energiskatt på el som regeringen i budgetpropositionen för 2004 har aviserat skall införas från och med den 1 juli 2004.

Förslaget har tagits fram av den förhandlare som regeringen tillkallade i augusti 2000 för att ta fram underlag och förslag till långsiktiga avtal för effektivare energianvändning i den energiintensiva industrin. Chefen för Näringsdepartementet förordnade då undertecknad till förhandlare. Det förslag till program som redovisas i denna promemoria har utvecklats med utgångspunkt från det tidigare principförslag som presenterades i oktober 2001, i rapporten Ds 2001:65, samt de bedömningar som gjordes i den energipolitiska proposition våren 2002 efter remissbehandlingen av förslaget. Hänsyn har även tagits till händelseutvecklingen inom området därefter. Förhandlaren har till sitt förfogande haft en expertgrupp bestående av företrädare för berörda departement och myndigheter, som aktivt deltagit i utformningen av förslaget. Expertgruppen har bestått av departementssekreterarna Per Högström (sekr.) och Mikael Möller samt ämnessakkunniga Karin Sjökvist, samtliga

Näringsdepartementet; ämnesrådet Lars Lundholm,
Finansdepartementet; ämnesrådet Conny Hägg,
Miljödepartementet; enhetschefen Tor Borinder,
Naturvårdsverket samt enhetschefen Anders Lewald och de båda
handläggarna Ulrika Ugglå och Erica Niemi, Statens
energimyndighet.

Stockholm den 30 oktober 2003

Hans Christer Olson

Per Högström

Innehåll

1	Sammanfattning	7
2	Lagtext.....	11
	Förslag till lag om program för energieffektivisering.....	11
	Förslag till lag om ändring i lagen (1994:1776) om skatt på energi	16
3	Bakgrund	21
3.1	2001 års förslag till program för långsiktiga avtal med energiintensiv industri	21
3.2	Förslag avseende långsiktiga avtal i regeringens energiproposition 2001/02:143	22
3.3	Budgetpropositionen 2003/04:1	23
3.4	Syftet med denna promemoria.....	24
4	Förslag till program för energieffektivisering i energiintensiva företag.....	25
4.1	Förslag till lag om program för energieffektivisering.....	25
4.2	Energiintensiva företag.....	26

4.3	Incitament och åtaganden för företagen.....	29
	Energiledningssystemet	29
	Särskilda krav utöver energiledningssystemet	31
	Administration av skattenedsättning	33
4.4	Kontroll och uppföljning.....	34
	Överklagande.....	36
	Övrigt.....	37
5	Relationer till vissa andra styrmedel m.m.....	39
5.1	Handel med utsläppsrätter	39
5.2	Miljöbalken.....	40
5.3	Elcertifikat	42
5.4	Förslagets effekter på statsbudgeten.....	43
5.5	Effekter för företagen	43
6	Författningskommentar	45
	Förslag till lag om program för energieffektivisering	45
	Förslaget till lag om ändring i lagen (1994:1776) om skatt på energi.....	61

1 Sammanfattning

En lag om en möjlighet för energiintensiva företag att delta i program för energieffektivisering föreslås införas och träda i kraft den 1 juli 2004. Det övergripande målet med programmet är att främja en effektiv och miljövänlig användning av energi. Programperioden avses omfatta fem år med möjlighet för de deltagande företagen att inleda nya femåriga program. I promemorian föreslås att Statens energimyndighet utses till tillsynsmyndighet för programmet. Regeringen har i budgetpropositionen för 2004 föreslagit ett införande av en energiskatt på el för tillverkningsindustrin från och med den 1 juli 2004. Energiintensiva företag erbjuds en möjlighet att delta i programmet för att i gengäld erhålla fullständig nedsättning av denna skatt. Detta motiveras av att de svenska energiintensiva företagens konkurrenskraft gentemot motsvarande branscher inom och utanför EU riskerar att försämrats. Införandet av denna skatt i Sverige följer av det kommande energiskattedirektivet inom EU, vilket innehåller krav på att minimiskattenivåer för el och bränslen skall vara införda i medlemsstaternas lagstiftning senast 2007, i vissa fall senare. Eftersom införandet i Sverige sker två och ett halvt år innan ett sådant införande blir obligatoriskt, finns en uppenbar risk för att svensk energiintensiv industri får en konkurrensnackdel i förhållande till motsvarande branscher i de medlemsländer som inte inför minimiskattenivåerna innan det blir obligatoriskt. För länder utanför EU finns inga liknande krav på harmoniserade skattenivåer. Detta innebär att den potentiella risken för konkurrensnackdelar gentemot länder utanför EU är minst lika stor.

De företag som uppfyller definitionen på energiintensiva företag kan hos tillsynsmyndigheten ansöka om att delta i program för energieffektivisering. Medverkande företag åtar sig att införa och tillämpa ett energiledningssystem (ELS) samt att genomföra energianalys och energieffektiviserande åtgärder med avseende på elanvändningen som har en återbetalningstid på högst 3 år. Genomförandet av programmet kan delas in i två faser. En inledande analysfas och en följande genomförandefas inom vilken de åtgärder som tidigare har identifierats skall genomföras. En uppföljning görs i samband med slutet på analysfasen och vid slutet på genomförandefasen, då företagen till tillsynsmyndigheten skall lämna deklARATIONER som utvisar att de fullgjort sina åtaganden enligt programmet. Vid den första uppföljningen granskas att företagen har infört ELS, utfört en energianalys samt formulerat förslag till åtgärder. Vid uppföljningen av genomförandefasen granskas att företagen genomfört de föreslagna åtgärderna. Tillsynsmyndigheten kan ålägga företag vars deklARATIONER har brister att göra kompletteringar och har också möjlighet att utföra stickprovskontroller under hela programperioden. Företag som då inte har uppfyllt kraven vid något av tillfällena blir enligt huvudregeln återbetalningsskyldiga med ett belopp motsvarande den skattenedsättning som de har erhållit under den period åtagandena skulle ha uppfyllts. De företag som avser att gå in i en ny programperiod skall ansöka om detta hos tillsynsmyndigheten före slutet på den gällande programperioden.

För att främja ett effektivt införande av programmet bör ett råd inrättas. Rådet skall verka för informationsspridning, följa och dokumentera programmets fortskridande samt ge förslag till utveckling av de ingående elementen. Det bör vara sammansatt av representanter för de medverkande företagen på branschnivå och representanter för relevanta statliga aktörer.

Det bör noteras att den föreslagna elskatten enbart utgör en del av det totala skatteuttag som berör den energiintensiva industrin. Det föreslagna programmet för energieffektivisering berör direkt endast elskatten. Förutsättningarna för program-

mets utveckling på längre sikt blir bl.a. beroende av utvecklingen inom såväl energiskattesystemet som andra styrmedel.

2 Lagtext

Förslag till lag om program för energieffektivisering

Härigenom föreskrivs följande

Lagens ändamål

1 § Lagens ändamål är att främja en effektiv och miljövänlig användning av energi. I detta syfte innehåller lagen bestämmelser som ger energiintensiva företag en möjlighet att delta i program för energieffektivisering i utbyte mot en nedsättning av energiskatten på elektrisk kraft i enlighet med bestämmelser i lagen (1994:1776) om skatt på energi.

Energieffektiviseringsprogram

2 § Ett företag som vill delta i ett program för energieffektivisering skall vara godkänt av tillsynsmyndigheten.

3 § Ett beslut om godkännande skall meddelas på ansökan från företaget om det

1. uppfyller något av kraven på energiintensitet i 4 §,
2. åtar sig att införa ett energiledningssystem enligt 6 §,
3. åtar sig att genomföra en energianalys enligt 7 §, och
4. åtar sig att genomföra de åtgärder som följer av 2 och 3 och som uppfyller de krav som anges i 8 §.

Närmare föreskrifter om hur en ansökan enligt första stycket skall vara utformad och vilka uppgifter den skall innehålla meddelas av regeringen, eller den myndighet regeringen bestämmer.

4 § Ett företag är energiintensivt om

1. inköpskostnaden för energiprodukter och el uppgår till minst 3 procent av företagets produktionsvärde, eller
2. energi- och koldioxidskatten uppgår till minst 0,5 procent av företagets förädlingsvärde.

Vid beräkningen av inköpskostnaden enligt första stycket 1 skall el, värme och energiprodukter som används för uppvärmningsändamål och i stationära motorer beaktas samt alla skatter på sådana produkter, utom avdragsgill moms.

Vad som i första stycket sägs om företag skall också gälla en företagsenhet som är organisatoriskt fristående och som kan fungera fristående från företaget i övrigt.

5 § Ett företag som godkänts av tillsynsmyndigheten enligt 3 § och som anmält detta till sin elleverantör kan medges nedsättning av energiskatten på el enligt bestämmelser i lagen (1994:1776) om skatt på energi.

Närmare föreskrifter om vilka uppgifter en anmälan enligt första stycket skall innehålla meddelas av regeringen, eller den myndighet regeringen bestämmer.

Energiledningssystem och energianalys

6 § Ett energiledningssystem skall dokumenteras och innehålla

1. en energipolicy,
2. en energikartläggning,
3. ett eller flera energimål,
4. en energihandlingsplan, och
5. en verksamhetsstyrning.

Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om innehållet i ett energiledningssystem och hur detta skall dokumenteras.

7 § En energianalys skall dokumenteras och utgå från hela företagets energianvändning i syfte att finna åtgärder som innebär en effektiv energianvändning i företagets hela produktionsprocess och hjälpsystem.

Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer får meddela närmare föreskrifter om innehållet i en energianalys och hur den skall dokumenteras.

8 § De åtgärder som företaget identifierat vid energikartläggningen och energianalysen skall ingå i företagets energihandlingsplan enligt 6 § första stycket 4 och skall

1. vara relevanta i förhållande till den genomförda energikartläggningen och energianalysen,
2. innebära en betydande effektivisering av företagets elanvändning, och
3. omfatta investeringar med en återbetalningstid om högst tre år.

Uppföljning och kontroll

9 § Ett företag som godkänts enligt 3 § skall inom två år från godkännandet ge in en deklARATION till tillsynsmyndigheten som visar att det

1. fortfarande uppfyller något av kraven på energiintensitet enligt 4 §,
2. infört och tillämpar ett energiledningssystem enligt 6 §,
3. genomfört en energianalys enligt 7 §, och
4. upprättat en energihandlingsplan med åtgärder som avses i 8 §.

Ett företag som uppfyller kraven i första stycket skall få ett förnyat godkännande av tillsynsmyndigheten. Företaget skall anmäla till sin elleverantör att det fått ett sådant godkännande.

10 § Tillsynsmyndigheten får befria ett företag från skyldigheten att genomföra en åtgärd som avses i 8 § om

1. den anläggning som åtgärden avser har en kortare livslängd än tre år,
2. det är tekniskt omöjligt att genomföra åtgärden,
3. åtgärden ger en försämrad produktkvalitet, eller
4. planerade förändringar i produktionen innebär att åtgärden blir onödig.

11 § Ett företag som fått ett förnyat godkännande enligt 9 § skall inom tre år från det godkännandet ge in en slutlig deklaration till tillsynsmyndigheten som visar att företaget fortfarande uppfyller något av kraven på energiintensitet enligt 4 § och att det genomfört de åtgärder som följer av 8 §.

Ett företag som uppfyllt kraven i första stycket skall få ett slutligt godkännande av tillsynsmyndigheten. Företaget skall anmäla till sin elleverantör att det fått ett sådant godkännande.

12 § I en deklaration enligt 11 § får ett företag ansöka om godkännande för att delta i ett nytt program för energieffektivisering.

Ett godkännande enligt första stycket skall lämnas om företaget uppfyller de krav som följer av 3 § 1, 3 och 4 och fortfarande har ett energiledningssystem enligt 6 §.

I ett nytt program för energieffektivisering skall bestämmelserna i 4–11 och 13 §§ tillämpas. Ett sådant program får påbörjas sedan fem år förflutit från ett godkännande enligt 3 §.

13 § Ett företag som vill avbryta sitt deltagande i ett program för energieffektivisering innan fem år förflutit från ett godkännande enligt 3 § skall till tillsynsmyndigheten anmäla att det inte avser att fullfölja sina åtaganden enligt 3 eller 8 §.

Om företaget har vidtagit åtgärder som följer av åtagandena enligt 3 eller 8 § och är de åtgärderna av en omfattning som rimligtvis kan förväntas med hänsyn till den tid företaget deltagit

i programmet för energieffektivisering, skall företaget få ett slutligt godkännande av tillsynsmyndigheten. Företaget skall anmäla till sin elleverantör att det fått ett sådant godkännande.

14 § Den myndighet som regeringen bestämmer skall utöva tillsyn enligt denna lag eller enligt föreskrifter som meddelats med stöd av lagen.

Tillsynsmyndigheten har rätt att på begäran få de upplysningar och ta del av de handlingar som behövs för tillsynen. En sådan begäran får förenas med vite.

15 § Tillsynsmyndigheten skall på begäran få tillträde till företagens lokaler i den utsträckning det behövs för tillsynen. Denna rätt omfattar inte bostäder.

16 § Om det finns anledning anta att den som omfattas av tillsynen har begått brott, får denne inte föreläggas vid vite att medverka i utredning av en fråga som har samband med den gärning som brottsmisstanken avser.

Elektronisk hantering

17 § En ansökan om godkännande enligt 3 §, en deklaration enligt 9 eller 11 § samt en anmälan enligt 13 § och därtill hörande handlingar får överföras elektroniskt på det sätt som regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, tillsynsmyndigheten föreskriver.

Överklagande

18 § Tillsynsmyndighetens beslut enligt denna lag eller enligt de föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2004

Förslag till lag om ändring i lagen (1994:1776) om skatt på energi

Härigenom föreskrivs att 11 kap. 5, 7, 9 och 11 §§ lagen om (1994:1776) om skatt på energi skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

11 kap.

5 §

Skyldig att betala energiskatt (skattskyldig) är den som i Sverige

1. yrkesmässigt framställer skattepliktig elektrisk kraft (producent),

2. yrkesmässigt levererar av honom framställd elektrisk skattepliktig kraft eller av annan framställd elektrisk kraft (leverantör), *och*

3. *den som* för annat ändamål än som avses i 9 § säljer och förbrukar elektrisk kraft, som förvärvats utan skatt mot försäkran enligt 11 §.

2. yrkesmässigt levererar av honom framställd elektrisk skattepliktig kraft eller av annan framställd elektrisk kraft (leverantör),

3. för annat ändamål än som avses i 9 § säljer och förbrukar elektrisk kraft, som förvärvats utan skatt mot försäkran enligt 11 §, *och*

4. *omfattas av ett godkännande enligt 3 § första stycket, 9 § andra stycket, 11 § andra stycket, 12 § andra stycket eller 13 § andra stycket lagen (2004:000) om program för energieffektivisering och som förvärvat elektrisk kraft utan skatt mot försäkran enligt 11 § men inte fullföljt sina åtaganden enligt den lagen.*

Den för vars räkning elektrisk kraft förs in till Sverige och den som utan att betala ersättning tar emot skattepliktig elektrisk kraft anses ha framställt den elektriska kraften.

7 §¹

Skyldigheten att betala energiskatt inträder

1. för den som är skattskyldig enligt 5 § första stycket 1 eller 2, när elektrisk kraft

a) levereras till en förbrukare som inte är skattskyldig enligt 5 § första stycket 1 eller 2, *eller*

b) tas i anspråk för annat ändamål än försäljning, *och*

a) levereras till en förbrukare som inte är skattskyldig enligt 5 § första stycket 1 eller 2,

b) tas i anspråk för annat ändamål än försäljning, *eller*

c) tagits i anspråk enligt b och då omfattats av ett godkännande enligt 3 § första stycket, 9 § andra stycket, 11 § andra stycket, 12 § andra stycket eller 13 § andra stycket lagen (2004:000) om program för energieffektivisering, vid den senare tidpunkt när åtagandet enligt den lagen inte fullföljts,

2. för den som är skattskyldig enligt 5 § första stycket 3, när elektrisk kraft levereras till en köpare eller tas i anspråk för annat ändamål än försäljning.

2. för den som är skattskyldig enligt 5 § första stycket 3, när elektrisk kraft levereras till en köpare eller tas i anspråk för annat ändamål än försäljning, *och*

3. för den som är skattskyldig enligt 5 § första stycket 4, när åtagandet inte fullföljts.

¹ Senaste lydelse 2002:422

9 §²

Den som är skattskyldig för energiskatt på elektrisk kraft får göra avdrag för skatt på elektrisk kraft som

1. förbrukats eller sålts för förbrukning i tåg eller annat spårbundet transportmedel eller för motordrift eller uppvärmning i omedelbart samband med sådan förbrukning,

2. förbrukats eller sålts för förbrukning för annat ändamål än motordrift eller uppvärmning eller för användning i omedelbart samband med sådan förbrukning,

3. förbrukats eller sålts för förbrukning vid sådan framställning av produkter som avses i 6 a kap. 1 § 6,

4. förbrukats eller sålts för förbrukning vid sådan överföring av elektrisk kraft på det elektriska nätet som utförs av den som ansvarar för förvaltningen av nätet i syfte att upprätthålla nätets funktion,

5. förbrukats eller sålts för förbrukning i sådan verksamhet som omfattas av ett godkännande enligt 3 § första stycket, 9 § andra stycket, 11 § andra stycket, 12 § andra stycket eller 13 § andra stycket lagen (2004:000) om program för energieffektivisering i den mån avdrag inte har gjorts enligt 1–4.

² Senaste lydelse prop. 2003/04:1

11 §³

Annan än den som är skatt-skyldig enligt 5 § första stycket 1 eller 2 får köpa elektrisk kraft utan energiskatt mot att han lämnar en försäkran till leverantören att den elektriska kraften skall användas *för ett sådant ändamål som avses i 9 § första stycket 1–3 eller 5.*

Annan än den som är skatt-skyldig enligt 5 § första stycket 1 eller 2 får köpa elektrisk kraft utan energiskatt mot att han lämnar en försäkran till leverantören att den elektriska kraften skall användas *enligt 9 §.*

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2004. Äldre föreskrifter gäller fortfarande för förhållanden som hänför sig till tiden före ikraftträdandet.

³ Senaste lydelse 2002:422

3 Bakgrund

Nedan görs en genomgång av bakgrunden till de förslag som lämnas i denna promemoria.

3.1 2001 års förslag till program för långsiktiga avtal med energiintensiv industri

Regeringen beslutade den 31 augusti 2000 att tillsätta en förhandlare med uppgift att ta fram underlag och förslag till långsiktiga avtal med syfte att uppnå effektivare energianvändning i den energiintensiva industrin. Under hösten 2001 redovisade förhandlaren ett principförslag till program för långsiktiga avtal med energiintensiv industri (Ds 2001:65).

Syftet med ett program enligt förslaget var att på ett kostnadseffektivt sätt minska utsläppen av växthusgaser, som ett bidrag till uppfyllande av det svenska klimatmålet. Studier har visat att det inom energiintensiv industri finns utrymme för fortsatt reduktion av sådana emissioner genom ett strukturerat energieffektiviseringsarbete och införande av ny teknik. Utländska erfarenheter och tidigare studier har visat att långsiktiga avtal kan vara ett kostnadseffektivt komplement till andra styrmedel.

Förslaget till program innebar att företag inom den energiintensiva industrin skulle erbjudas att träffa avtal med staten för en period om 5–10 år. Företagen föreslogs åta sig att införa energiledningssystem samt att genomföra energieffektiviseringsåtgärder. Avtalen föreslogs innehålla kvalitativa mål i form av

krav på kartläggning och sökande efter effektiviseringsåtgärder, upprättande av handlingsplaner, samt uppföljning och revision. Målen innebar krav på företagen att även genomföra energieffektiviseringsåtgärder som skulle gå utöver normala företags-ekonomiska lönsamhetskrav.

Eftersom den energiintensiva industrin i hög grad arbetar i internationell konkurrens, föreslogs att staten skulle erbjuda ekonomiska incitament till de företag som ingick avtal, för att deras konkurrenskraft inte skulle skadas. I första hand föreslogs att man skulle överväga möjligheten till incitament genom lätnader i energiskatterna.

Det konstaterades - att för att principförslaget ytterligare skulle kunna utvecklas - krävdes bland annat ytterligare utredning inom vissa detaljområden samt fortsatta kontakter och diskussioner med företrädare för industrin.

Förhandlaren förslaget remitterades under våren 2002. Ett flertal remissinstanser ställde sig i princip positiva till långsiktiga avtal. Några remissinstanser anförde emellertid reservationer mot långsiktiga avtal, såsom att avtalen skulle ha svåröverskådliga effekter, beroende på utformning kunna påverka konkurrensen samt att frågan behövde utredas vidare.

3.2 Förslag avseende långsiktiga avtal i regeringens energiproposition 2001/02:143

Regeringen gjorde i propositionen Samverkan för en trygg, effektiv och miljövänlig energiförsörjning (prop. 2001/02:143) följande bedömning.

Ett program för långsiktiga avtal med den energiintensiva industrin, som en del av energi- och klimatpolitiken, skulle kunna utgöra en åtgärd på nationell nivå som kan bidra till att uppfylla det nationella klimatmålet och Sveriges del av EU:s gemensamma åtagande enligt Kyotoprotokollet. Möjligheterna att införa ett sådant program borde undersökas vidare. Ett införande av ett sådant program borde ske på ett sådant sätt att den energiintensiva industrins internationella konkurrenskraft

upprätthålls. Det fortsatta arbetet med att utveckla ett program för långsiktiga avtal om energieffektivisering borde utgå från det av förhandlaren presenterade principförslaget (Ds 2001:65).

3.3 Budgetpropositionen 2003/04:1

I budgetpropositionen för 2004 (prop. 2003/04:1) lämnas bland annat förslag som berör energiskatterna för industrin. Regeringen föreslår att den nollskattesats som gäller för el som förbrukas inom tillverkningsindustrin slopas och ersätts av en skattesats på 0,5 öre per kWh. Enligt förslaget införs denna skatt den 1 juli 2004. Vid europeiska kommissionens statsstödsprövning av den svenska energibeskattningen av industriell verksamhet har kommissionen ifrågasatt den nollskattesats på el som gäller för sådan verksamhet. Kommissionen har inlett ett formellt granskningsförfarande och regeringen har beretts tillfälle att yttra sig över detta. I yttrandet har regeringen bl.a. framfört sin avsikt att införa den minimiskattesats för användning av el för tillverkningsindustrin uppgående till 0,5 euro per MWh som anges i det kommande energiskattedirektivet. Direktivet är avsett att träda i kraft den 1 januari 2004. Miniminivån behöver inte uppnås förrän efter tre år, men med hänsyn till pågående statsstödsärende anser regeringen att en minimiskattenivå för el bör införas så snart som möjligt. I direktivet ges en möjlighet att underskrida minimiskattenivån under vissa förutsättningar. För energiintensiva företag som åtar sig att uppnå miljömässiga målsättningar eller ökad energieffektivitet genom avtal, deltagande i handelssystem för utsläppsrätter eller liknande åtgärder finns en möjlighet till fullständig nedsättning av minimiskattesatserna. Det är viktigt att energibeskattningen och införandet av ett program för energieffektivisering i energiintensiva företag samordnas.

3.4 Syftet med denna promemoria

Denna departementspromemoria har tagits fram med utgångspunkt från principförslaget till program för långsiktiga avtal med energiintensiv industri (Ds 2001:65) samt mot bakgrund av ovan nämnda förslag från regeringen i budgetpropositionen, och med hänsyn tagen till det pågående granskningsförfarandet samt arbetet med framtagande av minimiskattesatser för el och bränslen på EU-nivå. Promemorians syfte är att redovisa ett förslag till utformning av ett program för energieffektivisering i energiintensiva företag.

4 Förslag till program för energieffektivisering i energiintensiva företag

4.1 Förslag till lag om program för energieffektivisering

Förslag: En lag om program för energieffektivisering införs och träder i kraft den 1 juli 2004. Lagens ändamål är att främja en effektiv och miljövänlig användning av energi. I detta syfte innehåller lagen bestämmelser om en möjlighet för energiintensiva företag att delta i program för energieffektivisering i utbyte mot att de medges fullständig nedsättning av energiskatten på el. Programmen avses omfatta fem år med möjlighet till förlängning i femårsperioder.

Skälen till förslaget: En lag om en möjlighet att delta i program för energieffektivisering i energiintensiva företag införs. Det övergripande målet med programmet är att främja en effektiv och miljövänlig användning av energi. Företagen skall ansöka om godkännande för att delta i sådana program och skall åta sig att införa energiledningssystem (ELS) vilket bland annat omfattar systematisk kartläggning av energieffektiviseringsmöjligheter och att genomföra åtgärder enligt fastställda kriterier samt att utföra regelbunden uppföljning. Företagens uppfyllande av åtagandena skall dokumenteras. En tillsynsmyndighet kontrollerar att företagen uppfyller kraven för att delta i programmet och godkänner företagen. Företagen visar myndighetens godkännande för sina elleverantörer.

Elleverantören kan då, med stöd av föreslagna bestämmelser i lagen om skatt på energi, leverera el utan skatt till deltagande företag. Sanktionen för de företag som inte uppfyllt sina åtaganden är återbetalning av den skatt som nedsatts.

Programmet innebär åtaganden för de företag som ingår och innebär ingrepp i företagets ekonomiska förhållanden. Det krävs således att ett antal bestämmelser, som skall vara styrande för programmets olika funktioner, meddelas genom lag.

Statens energimyndighet är sektorsmyndighet för energifrågor i Sverige. Myndigheten har en väl utvecklad befintlig verksamhet med inriktning mot energianvändningen i industrin. Det är därför naturligt att utse myndigheten till tillsynsmyndighet i detta program.

4.2 Energiintensiva företag

Förslag: Energiintensiva företag kan få fullständig nedsättning av energiskatt på el om de ingår i ett program för energieffektivisering. Ett företag är energiintensivt om företagets utgifter för inköp av energiprodukter uppgår till minst 3 procent av produktionsvärdet, eller om den sammanlagda nationella energi- och koldioxidskatten för företaget uppgår till minst 0,5 procent av förädlingsvärdet.

Skälen till förslaget: Regeringen har i budgetpropositionen för 2004 föreslagit ett införande av en energiskatt på el för tillverkningsindustrin från och med den 1 juli 2004. Elskatten skall uppgå till 0,5 öre per kWh el som används i tillverkningsprocessen. Den föreslagna elskatten berör också jordbruk, skogsbruk och vattenbruk. Förslaget till program för energieffektivisering ger en möjlighet för energiintensiva företag att få fullständig nedsättning av denna skatt. Det är av stor vikt att införandet av skatten och möjligheten till fullständig nedsättning samordnas i tiden.

Den definition av energiintensiva företag som här föreslås överensstämmer med den som anges i det kommande energi-

skattedirektivet inom EU, i vilket energikostnadernas andel av produktionsvärdet respektive energi- och koldioxidskattens andelar av förädlingsvärdet, används för att definiera energiintensiva företag. De berörda svenska företagen verkar i många fall på en internationell marknad med konkurrentländer såväl inom som utanför EU. När det gäller konkurrentländerna inom EU, ger energiskattedirektivet utrymme för att medlemsländerna väntar med att införa elskatt till år 2007 eller i vissa fall längre. En situation där svenska energiintensiva företag får bära kostnaden för elskatten samtidigt som övriga medlemsländer inom EU ännu inte har infört motsvarande skatt riskerar att skada konkurrenskraften för dessa företag. Vad avser konkurrentländer utanför EU finns ingen motsvarande harmonisering av energiskatter och följaktligen är det rimligt att anta att riskerna för försämrad konkurrenskraft gentemot konkurrenter i dessa länder är minst lika stora.

I Ds 2001:65 redovisades energianvändning och koldioxidutsläpp för år 1999 och 2000⁴ i branscherna för utvinning av mineral, massa-, pappers- och pappersvarutillverkning, tillverkning av baskemikalier, tillverkning av icke-metalliska mineraliska produkter samt stål- och metallframställning. En införd energiskatt på el uppgående till 0,5 öre per kWh skulle, baserat på den totala elanvändningen för branscherna i denna redovisning, innebära en skattekostnad i storleksordningen 200 miljoner kronor. Denna kostnad tillkommer i ett läge där samma företag, trots nedsättning av skatten, för närvarande betalar en internationellt sett hög koldioxidskatt. Exakt vilka skatteeffekterna skulle bli för de företag som ingår i den nu föreslagna målgruppen, men ej i de tidigare analyserade branscherna, har inte analyserats. Med den nya avgränsningen täcks de branscher för vilka det tidigare har identifierats ett behov av skattenedsättning. Samtidigt öppnas möjligheten för ytterligare företag som uppfyller avgränsningskriterierna att ansluta sig till programmet.

⁴ Se Ds 2001:65, s. 26, tabell 2.

Den målgrupp av företag för vilken programmet kan bedömas vara mest intressant omfattar energiintensiva företag för vilka en tillkommande energiskatt på el medför kostnader som väsentligt överstiger de fasta kostnaderna för att upprätthålla det energiledningssystem som är ett krav för deltagande i programmet. De krav som ställs i programmet bedöms medföra bland annat kostnader för en heltidstjänst med huvudansvar för ledningssystemet, extra arbetsinsatser av befintlig personal samt eventuell upphandling av extern kompetens. Därtill kommer investeringar som har identifierats i det systematiska energiledningsarbetet och som uppfyller de krav på genomförande som ställs i programmet. Statens energimyndighet har gjort en bearbetning av statistik från SCB för att utröna hur många företag som kan bedömas vara intresserade av att ingå i programmet. Utgångspunkten för myndighetens bedömning är att företag, för vilka införandet av en elskatt skulle innebära en merkostnad på mer än 500 000 kronor, skulle kunna vara intresserade. Enligt myndighetens beräkning skulle detta bli fallet för ett 60-tal energiintensiva företag.

Avslutningsvis kan konstateras, att även om det föreslagna programmet i denna promemoria tar sikte på kostnaderna som energiskatten på el innebär för företagen, är detta enbart en del av kostnadsbilden skattemässigt. I andra länder tillämpas system med frivilliga åtaganden där incitamenten kan vara kopplade även till andra delar av företagens kostnader för energi än dem som specifikt avser el. I vissa länder har sådana system en tydlig koppling till klimatfrågan. Exakt hur det föreslagna svenska programmet utvecklas på längre sikt beror rimligen på utvecklingen inom såväl energiskattesystemet som andra styrmedel.

4.3 Incitament och åtaganden för företagen

Förslag: Programmet för energieffektivisering skall omfatta åtagande att införa energiledningssystem, särskilda krav på energianalys samt genomförande av energieffektiviseringsåtgärder som är relaterade till företagets elanvändning enligt fastlagda kriterier.

Skälen till förslagen: Ett energiledningssystem är i likhet med ett kvalitets- eller miljöledningssystem ett verktyg för företagets ledning att arbeta med vissa frågor – i detta fall energi – inom företaget på ett konsekvent och systematiskt sätt. Energiledningssystemet omfattar energipolicy, planering, införande och drift, kontroll och korrigering åtgärder samt ledningens genomgång. För energiledningssystem finns en svensk standard, SS 62 77 50 (2003-10-24) som företagen skall tillämpa inom ramen för programmet.

Energiledningssystemet

Ett energiledningssystem innehåller ett antal beståndsdelar. Företaget måste införa en energipolicy, som i förekommande fall kan samordnas med miljö- och kvalitetspolicyn. Energipolicyn anger riktlinjerna för företagets energiarbete och skall kommuniceras till alla anställda och vara tillgänglig för allmänheten.

Ett införande av ett energiledningssystem inleds med en studie av tidigare energianvändning samt en kartläggning av vilka energiaspekter organisationen karakteriseras av, dvs. vilka aktiviteter, produkter eller tjänster som påverkar energianvändningen i företaget. Energikartläggningen skall även identifiera vilka medarbetare som kan påverka energianvändningen i väsentlig grad. Lagar som är tillämpliga på energiaspekterna i företaget skall identifieras. Kartläggningen resulterar bl.a. i en "lista" på möjliga förbättrande åtgärder.

Företaget skall fastställa ett eller flera energimål, som bl.a. kan avse förbättrat utfall av de energiaspekter som organisationen har bedömt vara väsentliga. För respektive mål skall handlingsplaner upprättas, där förslag på åtgärder som framkommit ur energikartläggningen skall ingå.

Företagets ledning ansvarar för att utse någon som operativt skall införa samt upprätthålla energiledningssystemet och som skall återrapporera om energiledningssystemets prestanda till ledningen. Dessutom ansvarar ledningen för tillhandahållandet av resurser för energiledningssystemets införande.

Företaget skall se till att medarbetarna får utbildning som ger dem tillräcklig kompetens för att uppfylla energiledningssystemets krav i deras befattning.

Rutiner skall upprättas för drift, underhåll, köp av utrustning och råvaror samt för värderingen av energiaspekterna vid projektering eller ändring och renovering av företagets anläggningar och byggnader där energianvändningen skall beaktas, intern och extern kommunikation om energi samt dokumenthantering. Rutiner skall även upprättas för övervakning och mätning av energianvändningen, hantering av avvikelser från energiledningssystemet samt intern revision av energiledningssystemet.

Ett energiledningssystem skall dokumenteras, vilket innebär att företaget upprättar och underhåller skriftlig information, i pappersform eller elektroniskt, för att beskriva systemets huvuddelar och hur dessa samverkar.

Ledningen skall kontinuerligt gå igenom och vid behov korrigera energiledningssystemet. Korrigeringar kan gälla förändrade energimål, förändringar i energipolicyn eller att nya rutiner tillkommer. Tillämpningen av energiledningssystemet innebär att företaget har förbundit sig att arbeta för en ständig förbättring av effektiviteten i energianvändningen. Utöver de krav som redan nämnts innebär detta att åtgärdslistan kontinuerligt skall uppdateras.

Särskilda krav utöver energiledningssystemet

Utöver kraven i standarden för energiledningssystem tillkommer andra krav som ett företag måste uppfylla när de ingår i programmet. Förutom den energikartläggning som ingår i energiledningssystemet krävs att företaget utför en energianalys, som även den skall dokumenteras. Vidare kan också krav komma att ställas på rutiner för drift, underhåll, köp av utrustning och råvaror samt för värderingen av energiaspekterna vid projektering eller ändring och renovering av företags anläggningar och byggnader. I en energianalys beaktar man företags energianvändning ur systemperspektiv, på lång och kort sikt och med syfte att effektivisera energianvändningen genom till exempel integration av processer, införande av ny teknik, förändringar i energidistributionen, utveckling av styr- och reglersystemen, byte av energibärare eller övriga förändringar i produktionsprocessen. Energikartläggningen innehåller inte krav på vidare eller djupare analys av produktionsprocesserna. Energianalysen skall resultera i kvantifierade förslag på kostnadseffektiva åtgärder för att förbättra företags energisystem ur ett helhetsperspektiv, med syfte att öka energieffektiviteten, öka energiutbytet med samhället och öka andelen förnybara bränslen. Ett företag som ingår i programmet genomför energikartläggningen och energianalysen integrerat, vilket innebär att energianalysen blir en naturlig fortsättning och fördjupning av fakta som kommit fram ur energikartläggningen. Energikartläggningen och energianalysen resulterar i en "lista" på kvantifierade åtgärdsförslag. Åtgärdsförslag från energikartläggningen är sannolikt av en enklare och mindre sammansatt karaktär än förslag som kommer från energianalysen. Enligt de krav som ställs i energiledningssystemet skall åtgärdsförslag utredas, planeras och uttryckas i en handlingsplan med syftet att nå uppsatta energimål. Programmets krav innebär att företaget måste sätta upp en lista på åtgärdsförslag, sorterade efter stigande kostnadseffektivitet. Listan på möjliga åtgärder är utgångspunkten för vilka investeringar som skall genomföras. I det förslag till program som presenteras i föreliggande promemoria ställs

emellertid enbart krav på genomförande av sådana åtgärder som direkt eller indirekt avser företagets elanvändning.

Den återbetalningstid som i allmänhet är styrande i valet av investeringar av dessa slag i företagen kan ligga mellan ett och två år, beroende på förutsättningarna i de enskilda fallen. I programmet ställs krav på att vissa av de investeringar som går utöver de normala företagsekonomiska lönsamhetskraven skall genomföras. Ett lämpligt styrande krav på återbetalningstid för investeringar som skall genomföras bedöms vara högst tre år. En utgångspunkt för investeringar som skall genomföras är att de skall vara relevanta i förhållande till den genomförda energikartläggningen och energianalysen och att de bedöms leda till en betydande effektivitet i företagets elanvändning. Krav på investering gäller dock inte om livslängden för aktuell anläggning är mindre än angiven återbetalningstid, om det visar sig tekniskt omöjligt att genomföra åtgärden eller om projektutredningen visar att åtgärden kan ge väsentliga oönskade effekter, t. ex. negativt inflytande på produktkvaliteten. Tillsynsmyndigheten kan i sådana fall befria företaget från skyldigheten att genomföra investeringen. Vidare gäller inte kravet på investering om förändringar planeras i produktionen som gör åtgärden onödig.

Om flera alternativa åtgärder identifierats, som ersätter varandra och som alla har en viss angiven återbetalningstid, skall företaget genomföra den åtgärd som medför den största effekten på elanvändningen.

Slutrapporteringen av programmet ska göras senast vid programperiodens slut genom att företaget inkommer med en deklaration till tillsynsmyndigheten, som utvisar att det fullgjort sina åtaganden enligt programmet. Deklarationen skall innehålla ledningens utvärdering av energiledningssystemets funktion under programperioden samt ledningens planer på förbättringar av ledningssystemets under kommande programperiod.

Administration av skattenedsättning

Förslag: Den föreslagna nedsättningen av energiskatten på el för företag som deltar i programmet för energieffektivisering åstadkoms genom att ändringar införs i lagen (1994:1776) om skatt på energi som är samordnade med den föreslagna nya lagen om energieffektivisering. Enligt förslaget kan den skattskyldige elleverantören göra avdrag i sin energiskattedeklaration för el som levereras till företag som deltar i programmet.

Skäl till förslaget: I den nya lagen om program för energieffektivisering, som föreslås i denna promemoria, införs hänvisningar till lagen (1994:1776) om skatt på energi. För företag som deltar i programmet om energieffektivisering kan den skattskyldige elleverantören göra skatteavdrag för dessa leveranser. I vissa fall kan företaget självt vara skattskyldigt och kan då göra avdrag i den egna energiskattedeklarationen.

Om ett företag inte fullföljer åtagandena innebär reglerna i lagen om skatt på energi att företaget blir skattskyldigt och därigenom skyldigt att betala tillbaka de skattebelopp som tidigare har dragits av. Eftersom godkännanden lämnas av tillsynsmyndigheten både inledningsvis och successivt fordrar det att den skattskyldige elleverantören, som skall göra avdrag, informeras om detta. Godkännanden måste således hela tiden finnas som grund för skatteavdraget. Företag som deltar i programmet måste i försäkran till den skattskyldige elleverantören fortlöpande bekräfta att företaget uppfyller förutsättningarna för skatteavdrag.

Det informationsutbyte som kan bli nödvändigt mellan tillsynsmyndigheten och Skatteverket bör kunna regleras i form av förordningar.

4.4 Kontroll och uppföljning

Förslag: De företag som ingår i programmet för energieffektivisering lämnar vid två tillfällen deklarationer till tillsynsmyndigheten om införandet och bedrivandet av energiledningssystemet, genomförandet av energianalysen samt genomförandet de föreslagna åtgärderna. Tillsynsmyndigheten meddelar beslut om godkännande om företagen uppfyllt de åtaganden de gjort för att delta i programmet och bekräftar därmed att villkoren för skattenedsättning är uppfyllda.

Skälen till förslaget: De företag som vill delta i programmet skall i sin ansökan om godkännande till tillsynsmyndigheten visa att de uppfyller villkoren för definitionen av energiintensiva företag. Genom att ansluta till programmet gör företagen åtaganden vars uppfyllande är en förutsättning för den fullständiga nedsättningen av energiskatt på el. Dessa åtaganden måste följas upp. Kravet att samordna införandet av dessa program i tiden med införandet av energiskatten på el medför att en viss enkelhet i systemet måste eftersträvas. Det finns inga tidigare erfarenheter i Sverige av ett sådant program som föreslås i denna promemoria. Det är därför naturligt att i detta första skede bygga på befintliga institutioner och göra uppföljning i en omfattning som är anpassad efter befintliga resurser. Så långt möjligt bör standardiserade blanketter och möjligheter till elektronisk hantering utnyttjas. Då erfarenheter vunnits genom tillämpning av programmet är det tänkbart att med dessa erfarenheter som grund se över programmets utformning. Inledningsvis ges ett relativt stort ansvar i systemet till tillsynsmyndigheten.

En programperiod omfattar i sin helhet fem år. En mer grundläggande uppföljning av den första tvååriga analysperioden och den därefter följande treåriga genomförandeperioden skall genomföras.

Ett företag som deltar i programmet skall inom två års tid uppfylla åtagandena om införandet av ELS, energianalysen och identifieringen av möjliga åtgärder. Resultatet av detta arbete

skall deklarerats till tillsynsmyndigheten, som granskar deklARATIONEN. Om företagen uppfyllt dessa krav skall tillsynsmyndigheten meddela ett beslut om förnyat godkännande. Därmed bekräftas att villkoren för skattenedsättning för den inledande tvåårsperioden är uppfyllda. Tillsynsmyndigheten skall ha rätt att begära och få de upplysningar och ta del av de handlingar som behövs för granskningen.

Efter godkännandet av den inledande tvåårsperioden följer en genomförandeperiod på tre år, inom vilken företagen skall genomföra de förslagna åtgärderna. För de företag som vid utgången av genomförandeperioden kan visa att de genomfört de identifierade åtgärderna utfärdar tillsynsmyndigheten ett slutligt godkännande och bekräftar därmed att företagen uppfyllt villkoren för den skattenedsättning de erhållit under genomförandeperioden. Under hela den femåriga programperioden gäller att tillsynsmyndigheten har möjlighet att begära kompletterande information och göra besök hos företagen etc.

De företag som avser att gå in i en ny programperiod skall ansöka om detta hos tillsynsmyndigheten före slutet på den gällande programperioden. Denna nya programperiod inleds på samma sätt med en analysfas som sedan följs av en genomförandefas. I bilden nedan visas schematiskt de ingående kontrollpunkterna i programmet.

År 0	Granskning om ansökande företag uppfyller kraven för deltagande i programmet
År 2	Granskning och godkännande av införande av ELS, energianalys och förslag till åtgärder
År 5	Granskning och godkännande av genomförda åtgärder Ansökan om medverkan i nästa programperiod

Ett företag som vill avbryta sitt deltagande i ett program för energieffektivisering innan fem år förflutit från ett godkännande om att delta i programmet skall till tillsynsmyndigheten anmäla att det inte avser att fullfölja sina åtaganden.

Har företaget redan vidtagit åtgärder som följer av den ursprungliga ansökan om godkännande eller energianalysen och är de av en sådan omfattning som rimligtvis kan förväntas med hänsyn till den tid företaget deltagit i programmet för energieffektivisering, skall företaget få ett slutligt godkännande av tillsynsmyndigheten. Därmed bekräftas att den nedsättning av skatt som skett fram till det slutliga godkännandet är korrekt. Ett sådant godkännande skall företaget anmäla till sin elleverantör.

Det finns för närvarande inget system för certifiering av energiledningsstandarden. Ett sådant system skulle medföra möjligheter till uppföljning av energiledningsarbetet genom revision av ackrediterade energiledningsrevisorer på motsvarande sätt som sker för miljöledningssystem. En stor del av de företag som antas ingå i målgruppen för programmet har redan certifierade miljöledningssystem. En revision av ELS bör med fördel kunna samordnas med revisionen av befintliga ledningssystem. Tillsynsmyndighetens granskningsarbete bör vara mindre omfattande i ett system med certifiering och revision eftersom ett sådant system i sig innefattar en kvalitetssäkring. När ett system för certifiering av ELS har etablerats kan certifiering att tas in som ett krav i programmet.

Överklagande

Förslag: Tillsynsmyndighetens beslut enligt den föreslagna lagen eller enligt de föreskrifter som kommer att meddelas med stöd av lagen får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd skall krävas vid överklagande till kammarrätten.

Skälen till förslaget: De beslut som tillsynsmyndigheten kan meddela enligt den föreslagna lagen är beslut om godkännande enligt 3 §, förnyat godkännande enligt 9 §, beslut om befrielse från skyldigheten att genomföra åtgärder enligt 10 § beslut om slutligt godkännande enligt 11 §, beslut om godkännande enligt

12 §, beslut om slutligt godkännande enligt 13 § samt beslut om att få upplysningar och att ta del av handlingar enligt 15 §. Besluten har betydelse för företagens rätt till skattenedsättning. Besluten gäller således enskilda ställning i förhållande till det allmänna. Det är därför naturligt att tillsynsmyndighetens beslut skall överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Att göra avsteg från den gängse principen om rätt till prövning i tre instanser är inte lämpligt. Däremot är det motiverat att prövningstillstånd skall krävas vid överklagande till kammarrätten.

Övrigt

Bedömning: För att främja ett effektivt införande av program för energieffektivisering bör ett råd inrättas. Rådet skall verka för informationsspridning, ge förslag till utveckling av tolkningsdokument för energiledningssystemet och följa och dokumentera hur arbetet inom programmet fortskrider med avseende på bl. a. specifik energianvändning och koldioxidutsläpp. Rådet bör vara sammansatt av representanter för de medverkande företagen på branschnivå samt representanter för relevanta statliga aktörer.

Skälen till bedömningen: Det ligger i alla berörda parter intresse att få tillgång till en aggregerad uppföljning av programmets resultat. Erfarenhetsutbyte är en viktig förutsättning för att genomförandet av programmet kontinuerligt skall kunna effektiviseras. Världmyndighet för rådet bör vara tillsynsmyndigheten. Närmare principer för rådets sammansättning och arbete bör definieras i samråd mellan de berörda parterna.

5 Relationer till vissa andra styrmedel m.m.

5.1 Handel med utsläppsrätter

Den 22 juli 2003 antogs Europaparlamentets och rådets direktiv om ett system för handel med utsläppsrätter för växthusgaser inom gemenskapen och om ändring av rådets direktiv 96/61/EG. Regeringen beslutade den 5 juli 2001 att tillkalla en parlamentarisk delegation med uppgift att utarbeta ett förslag till ett svenskt system och regelverk för Kyotoprotokollets flexibla mekanismer⁵. Utredningen tog namnet FlexMex2-utredningen. Den 4 juni 2003 överlämnade utredningen sitt delbetänkande *Handla för bättre klimat*⁶ där utredningen presenterar ett delförslag till hur direktivet kan implementeras i Sverige.

Ett europeiskt system för handel med utsläppsrätter skall etableras den 1 januari 2005. Medlemsstaterna arbetar nu med att verkställa direktivet. Direktivet delar upp handeln i två tidsperioder. Den första handelsperioden 2005-2007, som föregår Kyotoprotokollets första åtagandeperiod, är delvis tänkt att fungera som en försöksperiod och systemet skall under denna period bara omfatta växthusgasen koldioxid. Systemet skall bygga på en nedströmsansats, dvs. utgå från de enskilda anläggningar där utsläppen sker. Systemet skall omfatta anläggningar inom energiintensiv industri och förbränningsanläggningar över viss effektnivå inom kraft- och värmeproduktionen. Varje verk-

⁵ dir. 2001:56

⁶ (SOU 2003:60)

samhetsutövare måste för att bedriva verksamhet efter den 1 januari 2005 vid de anläggningar som ingår i handelssystemet ha ett tillstånd av staten att släppa ut växthusgaser. Med tillståndet följer en rättighet att släppa ut växthusgaser om verksamhetsutövaren innehar utsläppsrätter som motsvarar utsläppens storlek. I kapitel 4.2 i denna rapport redogörs för målgruppen för programmet för energieffektivisering i energiintensiva företag. Det kan konstateras att målgruppen för programmet delvis överlappar målgruppen för handelssystemet. Utgångspunkterna för styrmedlen skiljer sig åt. Handelssystemet är relaterat till företagets utsläpp av koldioxid och deltagande i systemet är obligatoriskt för företagen. Programmet för energieffektivisering är inriktat på företagets energianvändning och syftar till ökad energieffektivisering och miljövänlig användning av energi med krav på åtgärder som berör elanvändningen i företagen. Deltagande i programmet är inte obligatoriskt enligt lag. I praktiken syftar de båda styrmedlen till åtgärder som kan komplettera varandra. Den kartläggning av ett företags energianvändning i produktionsprocessen som ingår i programmet ger information om möjliga effektiviseringar som även kan understödja företagets förutsättningar till ett effektivt agerande inom ramen för handelssystemet.

5.2 Miljöbalken

Hänsynsreglerna i 2 kap. miljöbalken är rättsligt bindande och de berör på olika sätt energifrågor. Hänsynsreglerna kan läggas till grund för förelägganden och förbud enligt miljöbalkens bestämmelser. Tillsynsmyndigheter enligt miljöbalken kan således ställa krav på ett företag att vidta åtgärder med stöd av hänsynsreglerna.

Enligt miljöbalken 2 kap. 5 § skall alla som bedriver en verksamhet eller vidtar en åtgärd hushålla med energi. Av förarbetena framgår att detta innebär att all verksamhet skall bedrivas och alla åtgärder vidtas på ett sådant sätt att råvaror och energi

används så effektivt som möjligt och att förbrukningen minimeras. Av samma lagrum framgår även att i första hand förnybara energikällor skall användas. Med stöd av denna paragraf kan tillståndsgivande myndighet sätta villkor som syftar till energihushållning eller energieffektivitetsåtgärder. Hänsynsreglerna, däribland miljöbalken 2 kap. 5 §, skall emellertid ses mot bakgrund av bestämmelsen i 7 § samma kapitel som säger att kraven på hänsyn gäller i den utsträckning det inte kan anses orimligt att uppfylla dem. Vid denna bedömning skall särskilt beaktas nyttan av skyddsåtgärder och försiktighetsmått jämfört med kostnaderna för sådana åtgärder.

En annan aspekt är kravet på användning av bästa möjliga teknik (BMT). Andra meningen i 2 kap. 3 § miljöbalken slår fast att vid yrkesmässig verksamhet skall man använda BMT för att minska hälso- och miljörisker. Kravet på BMT innebär att tekniken skall vara industriellt möjlig att använda i branschen och att den är tillgänglig, inte endast förekommer på experimentstadiet. Uttrycket avser inte bara använd teknologi utan också bl. a. utformning och drift av anläggningar. Vid bedömningen skall beaktas vad en teknik kan medföra för miljön i stort. Energihushållningsaspekter bör beaktas vid bedömningen av vad som är BMT. Den BMT som finns skall användas, dock med de begränsningar som följer av miljöbalken 2 kap. 7 §. Av den bestämmelsen följer att BMT ska användas om det inte är orimligt. Det är sålunda fråga om en avvägning mellan nyttan av skyddsåtgärder, dvs. fördelen för miljön, och kostnaden för att vidta dem.

Hänsynsreglerna kan även användas som stöd för att i tillståndsbeslut föreskriva villkor avseende energihushållning, utsläpp etc. Företag som ingår i programmet för energieffektivisering i energiintensiva företag kan redan ha tillstånd enligt miljöbalken som reglerar energieffektivitet eller utsläppsvillkor avseende växthusgaser. Det torde även ha varit möjligt att sätta utsläppsvillkor för växthusgaser enligt miljöskyddslagen.

Tillämpningen av miljöbalkens regler kommer inte att påverkas av att ett företag deltar i programmet för energieffekti-

visering. Det är dock rimligt att anta att det systematiska energiledningsarbete som krävs av de företag som ingår i programmet kommer att vara av värde för dem även vid uppfyllande av gällande miljökrav.

5.3 Elcertifikat

En lag om elcertifikat trädde i kraft den 1 maj 2003. Lagens syfte är att öka produktionen av förnybar el. Syftet uppnås genom att den som producerar en megawattimme förnybar el tilldelas ett elcertifikat av staten. Elanvändarna åläggs en skyldighet att förvärva ett antal elcertifikat i förhållande till sin elförbrukning under kalenderåret. Denna skyldighet benämns i lagen kvotplikt. Den elanvändare som efter utgången av kalenderåret inte kan visa att han fullgjort sin skyldighet blir tvungen att till staten betala en kvotpliktsavgift, som kommer att vara högre än kostnaden att förvärva elcertifikat. Eftersom det alltså blir ekonomiskt fördelaktigt att förvärva elcertifikat kommer det att uppstå en efterfrågan på dessa. De som producerar förnybar el kan därmed sälja de elcertifikat som de blivit tilldelade och inkomsterna från denna försäljning täcker de merkostnader som följer av att de använt förnybara energikällor.

Vid beräkningen av kvotplikten beaktas inte el som förbrukas i tillverkningsprocessen i stål- och metallverk eller i massa- och pappersindustrin, baskemikalieindustrin, gruvindustrin, cementindustrin och petroleumraffinerier.

Syftena med de båda styrmedlen är olika och det finns inget som a priori talar för att de skulle störa varandra. En stor del av de företag som ingår i målgruppen för programmet för energieffektivisering kan dessutom antas vara undantagna från kvotplikt.

5.4 Förslagets effekter på statsbudgeten

De tillkommande uppgifterna för Statens energimyndighet som tillsynsmyndighet för programmet kan medföra ökade kostnader för myndighetens verksamhet. Den exakta omfattningen av en sådan kostnadsökning samt hur denna skall finansieras kommer att analyseras ytterligare i den planerade propositionen om programmet.

5.5 Effekter för företagen

Deltagande i programmet för energieffektivisering är frivilligt och ger de företag som är villiga att göra åtaganden en möjlighet till fullständig nedsättning av den föreslagna elskatten. Den avgränsning av energiintensiv industri som programmet bygger på innebär att det till helt övervägande del kan antas bli relativt stora företag som berörs. Kraven på företag som väljer att delta i programmet innebär också uppoffringar och kostnader som företagen måste ställa i relation till de fördelar som ett deltagande kan medföra. För det enskilda företaget bedöms deltagandet i programmet inte medföra några betydande administrativa problem. Energiledningssystemet bygger på samma utgångspunkter som andra ledningssystem, som redan tillämpas i näringslivet, t.ex. miljöledningssystem. Det kan därför antas att företagen i stor utsträckning redan har kännedom om hur sådana system tillämpas. Även från skatteadministrativ synpunkt är programmet enkelt genom att det för de deltagande företagen inte innebär några skattetekniska förändringar. Utformningen av systemet har också fortlöpande diskuterats med företrädare för energiintensiv industri som visat positivt intresse för systemets övergripande utformning.

6 Författningskommentar

Förslag till lag om program för energieffektivisering

Härigenom föreskrivs följande

Lagens ändamål

1 § Lagens ändamål är att främja en effektiv och miljövänlig användning av energi. I detta syfte innehåller lagen bestämmelser som ger energiintensiva företag en möjlighet att delta i program för energieffektivisering i utbyte mot en nedsättning av energiskatten på elektrisk kraft i enlighet med bestämmelser i lagen (1994:1776) om skatt på energi.

Paragrafen anger lagens ändamål och huvudsakliga tillämpningsområde. En effektiv användning av energi innebär i huvudsak två typer av åtgärder. Den ena innebär att ett företag använder mindre energi per producerad enhet och den andra innebär att ett företag i större utsträckning tar tillvara överskottsenergi. En miljövänlig användning av energi uppnås genom att ett företag ökar sin relativa användning av förnybara energikällor. Lagen omfattar energiintensiva företag. De krav som ställs på ett företag för att det skall anses vara energiintensivt enligt denna lag finns i 4 §. Bestämmelser om program för energieffektivisering finns i 2–8 §§. Bestämmelser om energiskatt på el finns i lagen

(1994:1776) om skatt på energi. Enligt ett förslag till ändring i 11 kap. 3 § 1 lagen om skatt på energi skall energiskatten uppgå till 0,5 öre per kilowattimme för elektrisk kraft som förbrukas i industriell verksamhet i tillverkningsprocessen eller vid yrkesmässig växthusodling. För jordbruket i övrigt, skogsbruket och vattenbruket införs motsvarande regler enligt förslaget. Lagförslaget skall träda i kraft den 1 juli 2004. För att dämpa verkningarna av den föreslagna skatten på el ges energiintensiva företag möjlighet att delta i program för energieffektivisering i utbyte mot att företagen kan medges nedsättning av denna skatt. En bestämmelse om sådan nedsättning, i form av avdrag, föreslås införas i 11 kap. 5 § lagen om skatt på energi.

Energieffektiviseringsprogram

2 § Ett företag som vill delta i ett program för energieffektivisering skall vara godkänt av tillsynsmyndigheten.

Genom paragrafen uppställs ett krav om att ett företag, som vill delta i ett program för energieffektivisering, skall vara godkänt av tillsynsmyndigheten. En förutsättning för godkännande är att företaget är energiintensivt. Definitionen på ett sådant företag finns i 4 §. Ett program för energieffektivisering löper på fem år. Dessa fem år indelas i en första analysfas på två år, då företaget skall införa ett energiledningssystem, göra en energianalys och lämna förslag på åtgärder som innebär en effektiv energianvändning i företaget. Därefter följer en genomförandefas på tre år, då företagen skall genomföra sådana åtgärder som direkt eller indirekt berör företagets elanvändning. Innan de fem åren har gått får företaget på nytt ansöka om godkännande för att delta i ett nytt program för energieffektivisering. Ett företag som deltar i ett program för energieffektivisering skall kontinuerligt arbeta med att söka och finna energieffektiviserande åtgärder och åtgärder för att öka sin relativa användning av förnybara energikällor. De energieffektiviserande åtgärderna kan vara av två slag. Det kan dels vara åtgärder som innebär att ett företag använder

mindre energi per producerad enhet, dels åtgärder som innebär att företaget i större utsträckning tar tillvara överskottsenergi. Ett sådant tillvaratagande kan bestå i att företaget nyttiggör spillvärme från den egna verksamheten för produktion av el, för produktion av fjärrvärme eller för uppvärmning av företagets egna lokaler. Det kan också bestå i att företaget tillvaratar ett näraliggande företags spillvärme. En ökad relativ användning av förnybara energikällor kan innebära att ett företag minskar sin användning av fossila bränslen till förmån för biobränslen. Med dagens teknologi är en sådan ökning den praktiskt mest näraliggande för företagen. Det kan dock inte uteslutas att en ökad användning av andra förnybara energikällor kan vara tekniskt genomförbar på sikt. Med biobränslen avses den biologiskt nedbrytbara fraktionen av produkter, avfall och rester av både vegetabiliska och animaliska ämnen från jordbruk, skogsbruk och närstående industrier samt den biologiskt nedbrytbara fraktionen av industriavfall och kommunalt avfall.

3 § Ett beslut om godkännande skall meddelas på ansökan från företaget om det

- 1. uppfyller något av kraven på energiintensitet i 4 §,**
- 2. åtar sig att införa ett energiledningssystem enligt 6 §,**
- 3. åtar sig att genomföra en energianalys enligt 7 §, och**
- 4. åtar sig att genomföra de åtgärder som följer av 2 och 3 och som uppfyller de krav som anges i 8 §.**

Närmare föreskrifter om hur en ansökan enligt första stycket skall vara utformad och vilka uppgifter den skall innehålla meddelas av regeringen, eller den myndighet regeringen bestämmer.

Paragrafen anger förutsättningarna för ett energiintensivt företag att bli godkänt för att delta i ett program för energieffektivisering. Ett deltagande i ett sådant program förutsätter att företaget ansöker om godkännande hos tillsynsmyndigheten och uppfyller

något av kraven på energiintensitet i 4 § samt gör de åtaganden som följer av 2–4.

Bestämmelser om hur en ansökan om godkännande skall vara utformad och de närmare uppgifter en sådan skall innehålla avses meddelas av regeringen eller den myndighet regeringen utser.

4 § Ett företag är energiintensivt om

1. inköpskostnaden för energiprodukter och el uppgår till minst 3 procent av företagets produktionsvärde, eller
2. energi- och koldioxidskatten uppgår till minst 0,5 procent av företagets förädlingsvärde.

Vid beräkningen av inköpskostnaden enligt första stycket 1 skall el, värme och energiprodukter som används för uppvärmningsändamål och i stationära motorer beaktas samt alla skatter på sådana produkter, utom avdragsgill moms.

Vad som i första stycket sägs om företag skall också gälla en företagsenhet som är organisatoriskt fristående och som kan fungera fristående från företaget i övrigt.

Med energiintensiva företag kan också jämföras företagsenheter där antingen energiprodukternas och elens inköpskostnad uppgår till minst 3 procent av företagets produktionsvärde, eller den betalade energi- och koldioxidskatten uppgår till minst 0,5 procent av företagets förädlingsvärde. Med energiprodukternas och elens inköpskostnad avses den faktiska kostnaden för inköpt energi eller energi som framställs inom företaget. Endast el, värme och energiprodukter som används för uppvärmningsändamål eller i stationära motorer får räknas med. Alla skatter ingår, utom avdragsgill moms. Med produktionsvärde avses omsättning, inklusive subventioner som är direkt kopplade till produktpriset, med tillägg eller avdrag för förändringar i lager av färdiga produkter, varor under tillverkning och varor och tjänster som inköpts för återförsäljning, med avdrag för inköp av varor och tjänster för återförsäljning. Med förädlingsvärde avses den sammanlagda momspliktiga omsättningen inklusive export

med avdrag för de sammanlagda momspliktiga inköpen inklusive import.

Avgränsningen är hämtad från EG:s kommande energiskattdirektiv. Direktivet ger utrymme för särskilda skattenedsättningar för energiintensiva företag. De minimiskattenivåer som föreskrivs i direktivet får underskridas under vissa förutsättningar. Skatten får sättas ned till noll för energiintensiva företag som gör åtaganden som leder till att miljöskyddsmål uppnås eller att energieffektiviteten förbättras.

Med företag kan jämföras en företagsenhet som självständigt och oberoende av plats tillhandahåller varor och tjänster oavsett vilket syfte eller resultat den ekonomiska verksamheten skall ha. En företagsenhet kan inte vara mindre än en del av ett företag eller en juridisk person som till sin organisation utgör ett oberoende företag, det vill säga en enhet som kan driva verksamhet med egna medel. Denna inskränkning till företagsenhet har sin bakgrund i att en företagsenhet kan vara energiintensiv enligt definitionens avgränsning, men att företaget i sin helhet inte skulle anses energiintensivt när man även beaktar verksamheten i företagets övriga delar.

5 § Ett företag som godkänts av tillsynsmyndigheten enligt 3 § och som anmält detta till sin elleverantör kan medges nedsättning av energiskatten på el enligt bestämmelser i lagen (1994:1776) om skatt på energi.

Närmare föreskrifter om vilka uppgifter en anmälan enligt första stycket skall innehålla meddelas av regeringen, eller den myndighet regeringen bestämmer.

Ett företag som godkänts av tillsynsmyndigheten för att delta i ett program för energieffektivisering skall anmäla detta till sin elleverantör. Elleverantören kan därigenom göra avdrag för företagets energiskatt på elektrisk kraft enligt den föreslagna bestämmelsen i 11 kap. 5 § första stycket 4 lagen (1994:1776) om skatt på energi. Närmare föreskrifter om vilka uppgifter en

anmälan skall innehålla avses meddelas av regeringen eller den myndighet regeringen utser.

Energiledningssystem och energianalys

6 § Ett energiledningssystem skall dokumenteras och innehålla

1. en energipolicy,
2. en energikartläggning,
3. ett eller flera energimål,
4. en energihandlingsplan, och
5. en verksamhetsstyrning.

Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om innehållet i ett energiledningssystem och hur detta skall dokumenteras.

I paragrafen uppställs de krav på ett energiledningssystem som skall vara uppfyllda för att ett energiintensivt företag skall få delta i ett program för energieffektivisering.

Ett energiledningssystem är ett verktyg för företagets ledning att arbeta med energifrågor på ett konsekvent och systematiskt sätt. Att systemet är dokumenterat innebär att företaget upprättar och underhåller skriftlig information, i pappersform eller elektroniskt, för att beskriva energiledningssystemets huvuddelar och hur dessa samverkar och för att ge hänvisningar till relaterad dokumentation.

Ett energiledningssystem skall enligt *punkten 1* innehålla en energipolicy, som innebär att företaget bestämmer sina intentioner och principer för den totala energianvändningen i företaget och som skall göras känd för alla i företaget.

Ett energiledningssystem skall enligt *punkten 2* även innehålla en energikartläggning, som utgör företagets underlag för att bygga upp ett energiledningssystem. Detta innebär att företagets energiförbrukning undersöks och kartläggs i syfte att identifiera företagets möjligheter att genomföra åtgärder som medför att programmets syften uppnås. En genomförd energikartläggning

innebär bl.a. att företaget får en "lista" på sådana möjliga åtgärder och investeringar. Som framgår av 3 § skall företaget åta sig att genomföra åtgärder som följer av energikartläggningen och energianalysen och som innebär att företaget uppnår en betydande effektivisering av företagets elanvändning. De åtgärder som följer av energikartläggningen och energianalysen är obligatoriska endast i de fall de avser företagets elanvändning. Även andra energieffektiviserande och miljövänliga åtgärder, som innebär att ett företags totala energikostnader kan minska, kan vara intressanta för företagen att genomföra. Exempel på sådana åtgärder är att ta tillvara spillvärme för uppvärmning av företagets lokaler eller att övergå från fossila bränslen till bio-bränslen, för att på så sätt sänka företagets kostnader för bränslen och koldioxidskatt.

Ett energiledningssystem skall enligt *punkten 3* även innehålla ett eller flera energimål, vilka innefattar krav baserade på den energipolicy som företaget lagt fast och som genererar ständiga förbättringar.

Ett energiledningssystem skall enligt *punkten 4* även innehålla en energihandlingsplan för företaget. En energihandlingsplan innebär att företaget, med stöd av energikartläggningen och energianalysen enligt 7 §, utarbetar och inför en plan för hur företaget skall uppnå de beslutade energimålen. Handlingsplanen fastlägger således hur dessa mål skall uppnås och vilka enskilda åtgärder som krävs därför. En energihandlingsplan innehåller information om vem som skall ansvara för att åtgärderna genomförs, vilka resurser som åtgår och vilka tider som skall hållas för genomförandet.

Ett energiledningssystem skall enligt *punkten 5* även innehålla en verksamhetsstyrning. En sådan innebär bl.a. att företaget upprättar och underhåller rutiner för företagets drift och underhåll av utrustning, för hur energianvändningen beaktas och värderas vid inköp av utrustning och råvaror samt för värderingen av energiaspekterna vid projektering eller ändring och renovering av företagets anläggningar och byggnader.

När ett energiledningssystem införts och tillämpas av företaget innebär det ett arbete med att ständigt förbättra effektiviteten i företagets energianvändning.

Ett energiledningssystem innehåller således ett antal moment av teknisk och detaljerad karaktär. Ytterligare föreskrifter om ett energiledningssystemets innehåll och dokumentationen avses meddelas av regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer. Utgångspunkten för sådana föreskrifter skall vara att energiledningssystemet är standardiserat. En standardisering innebär att alla företag som deltar i ett program för energi-effektivisering använder samma metodik när de arbetar med energiledningssystemet. Att använda samma metodik innebär däremot inte att alla företag kommer fram till att samma åtgärder skall genomföras eller att samma åtgärder skall utföras på samma sätt eller i samma utsträckning av varje företag. En svensk standard för energiledning finns i SS 627750. Den innehåller krav och närmare beskrivningar av energiledningssystemets beståndsdelar och dokumentation.

7 § En energianalys skall dokumenteras och utgå från hela företagets energianvändning i syfte att finna åtgärder som innebär en effektiv energianvändning i företagets hela produktionsprocess och hjälpsystem.

Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer får meddela närmare föreskrifter om innehållet i en energianalys och hur den skall dokumenteras.

Företagets energikartläggning enligt 6 § första stycket 2 och energianalysen skall genomföras integrerat, vilket innebär att analysen blir en naturlig fortsättning på kartläggningen och görs med stöd av de fakta som kommit fram vid energikartläggningen.

En energianalys innebär en mer djupgående analys än den energikartläggning som ingår i energiledningssystemet. Den skall dokumenteras och utgå från företagets hela energianvändning i syfte att finna åtgärder som innebär en effektiv energianvändning

i företaget som helhet. Att analysen är dokumenterad innebär att företaget upprättar och underhåller skriftlig information, i pappersform eller elektroniskt, för att beskriva tillvägagångssättet vid analysen. Till skillnad från energikartläggningen innebär energianalysen att företagets energianvändning betraktas i ett systemperspektiv. I ett systemperspektiv undersöks t. ex. möjligheterna till integration av företagets processer, införande av ny teknik, förändringar i företagets energidistribution, utveckling av styr- och reglersystem eller andra förändringar i företagets produktionsprocess. Syftet med en sådan undersökning är att finna åtgärder som innebär en effektiv energianvändning i hela företaget, d.v.s. såväl i produktionsprocessen och de system som stödjer den. Innehållet i en energianalys och hur denna skall dokumenteras kräver tekniska och detaljerade bestämmelser, som avses meddelas av regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer.

8 § De åtgärder som företaget identifierat vid energikartläggningen och energianalysen skall ingå i företagets energihandlingsplan enligt 6 § första stycket 4 och skall

- 1. vara relevanta i förhållande till den genomförda energikartläggningen och energianalysen,**
- 2. innebära en betydande effektivisering av företagets elanvändning, och**
- 3. omfatta investeringar med en återbetalningstid om högst tre år.**

De åtgärder som identifierats vid energikartläggningen och energianalysen skall ingå i företagets energihandlingsplan. Endast åtgärder som har en direkt eller indirekt betydelse för företagets användning av el är obligatoriska att genomföra.

Kravet på åtgärdernas relevans enligt *punkten 1* innebär att åtgärderna utgör en naturlig följd av att energikartläggningen och energianalysen genomförts på ett korrekt sätt.

Kravet enligt *punkten 2*, om att åtgärderna skall innebära en betydande effektivisering av företagets elanvändning, innebär att

de mest kostnadseffektiva åtgärderna skall väljas, d.v.s. åtgärder som för minsta möjliga kostnad medför den mest omfattande minskningen av mängden använd el per producerad enhet.

Kravet enligt *punkten 3*, om att de föreslagna åtgärderna skall innebära investeringar med en återbetalningstid om högst tre år innebär en gräns för hur omfattande investeringarna skall vara. Det innebär samtidigt att investeringen går utöver normala, företagsekonomiska lönsamhetskrav.

I 10 § anges ett antal undantag från kravet på genomförande av sådana investeringar.

Uppföljning och kontroll

9 § Ett företag som godkänts enligt 3 § skall inom två år från godkännandet ge in en deklARATION till tillsynsmyndigheten som visar att det

1. fortfarande uppfyller något av kraven på energiintensitet enligt 4 §,
2. infört och tillämpar ett energiledningssystem enligt 6 §,
3. genomfört en energianalys enligt 7 §, och
4. upprättat en energihandlingsplan med åtgärder som avses i 8 §.

Ett företag som uppfyller kraven i första stycket skall få ett förnyat godkännande av tillsynsmyndigheten. Företaget skall anmäla till sin elleverantör att det fått ett sådant godkännande.

I paragrafen regleras företagens skyldighet att inom två år från godkännandet inge en deklARATION som utvisar att företaget fortfarande uppfyller något av kraven på energiintensitet enligt 4 §, att det infört och tillämpar ett dokumenterat energiledningssystem enligt 6 § och att det genomfört en dokumenterad energianalys enligt 7 § och att det upprättat en energihandlingsplan med åtgärder som uppfyller kraven i 8 §. Kan företaget visa att dessa krav är uppfyllda, får det ett förnyat godkännande av tillsynsmyndigheten. Därmed bekräftas att den skattenedsätt-

ning som skett under programmets två inledande år är korrekt. Om ett företag inte kan visa att det fullgjort sina åtaganden under den inledande tvåårsperioden skall företaget, enligt föreslagna bestämmelser i 11 kap. 5, 7 och 11 §§ lagen (1994:1776) om skatt på energi, till Skatteverket återbetala de skattebelopp som har dragits av under de två första åren.

10 § Tillsynsmyndigheten får befria ett företag från skyldigheten att genomföra en åtgärd som avses i 8 § om

- 1. den anläggning som åtgärden avser har en kortare livslängd än tre år,**
- 2. det är tekniskt omöjligt att genomföra åtgärden,**
- 3. åtgärden ger en försämrad produktkvalitet, eller**
- 4. planerade förändringar i produktionen innebär att åtgärden blir onödig.**

Företag som deltar i ett program för energieffektivisering har enligt 3 § 4 åtagit sig att genomföra de åtgärder som följer av energikartläggningen och energianalysen och som uppfyller de krav som anges i 8 § 1–3. I sådana speciella fall som anges i punkterna 1–4 i denna paragraf kan företaget befrias från skyldigheten att genomföra sådana åtgärder.

11 § Ett företag som fått ett förnyat godkännande enligt 9 § skall inom tre år från det godkännandet ge in en slutlig deklaration till tillsynsmyndigheten som visar att företaget fortfarande uppfyller något av kraven på energiintensitet enligt 4 § och att det genomfört de åtgärder som följer av 8 §.

Ett företag som uppfyllt kraven i första stycket skall få ett slutligt godkännande av tillsynsmyndigheten. Företaget skall anmäla till sin elleverantör att det fått ett sådant godkännande.

Innan tre år förflutit från ett förnyat godkännande enligt 9 § skall företaget ge in en slutlig deklaration som utvisar att det

fortfarande uppfyller något av kraven på energiintensitet enligt 4 § och att det genomfört de åtgärder som det enligt 8 § tagit upp i sin energihandlingsplan. Ett företag som kan visa detta har enligt andra stycket rätt att få ett slutligt godkännande på att deltagandet i energieffektiviseringsprogrammet har fullgjorts, vilket det skall anmäla till sin elleverantör. Därmed bekräftas att den skattenedsättning som skett under programmets tre sista år är korrekt. Om ett företag inte kan visa att det fullgjort sina åtaganden under programmets tre sista år skall företaget, enligt föreslagna bestämmelser i 11 kap. 5, 7 och 11 §§ lagen (1994:1776) om skatt på energi, till Skatteverket återbetala de skattebelopp som har dragits av under dessa år.

12 § I en deklaration enligt 11 § får ett företag ansöka om godkännande för att delta i ett nytt program för energieffektivisering.

Ett godkännande enligt första stycket skall lämnas om företaget uppfyller de krav som följer av 3 § 1, 3 och 4 och fortfarande har ett energiledningssystem enligt 6 §.

I ett nytt program för energieffektivisering skall bestämmelserna i 4–11 och 13 §§ tillämpas. Ett sådant program får påbörjas sedan fem år förflutit från ett godkännande enligt 3 §.

Genom paragrafen ges företag en möjlighet att ansöka om att delta i ett nytt program för energieffektivisering. Ett godkännande skall lämnas om företaget uppfyller de krav som följer av 3 § 1, 3 och 4 och fortfarande har ett energiledningssystem enligt 3 § 2.

Enligt andra stycket skall samma bestämmelser rörande krav på företagen, deklarationer och godkännanden tillämpas i ett nytt program. Ett nytt program kan inte påbörjas innan fem år förflutit från det första godkännandet enligt 3 §.

13 § Ett företag som vill avbryta sitt deltagande i ett program för energieffektivisering innan fem år förflutit från ett godkännande enligt 3 § skall till tillsynsmyndigheten anmäla att det inte avser att fullfölja sina åtaganden enligt 3 eller 8 §.

Om företaget har vidtagit åtgärder som följer av åtagandena enligt 3 eller 8 § och är de åtgärderna av en omfattning som rimligtvis kan förväntas med hänsyn till den tid företaget deltagit i programmet för energieffektivisering, skall företaget få ett slutligt godkännande av tillsynsmyndigheten. Företaget skall anmäla till sin elleverantör att det fått ett sådant godkännande.

Deltagandet i ett program för energieffektivisering är frivilligt, men när ett företag valt att delta har det samtidigt, enligt 3 § 2-4 eller 8 § gjort ett antal åtaganden som det skall fullgöra. Under programmets gång kan det dock visa sig att ett fullgörande av programmet blir så kostsamt eller att det ställer sådana krav på företagets verksamhet, att det är lämpligare att avbryta programmet. Genom paragrafen ges företagen en sådan möjlighet.

Har företaget redan vidtagit åtgärder som följer av 3 eller 8 § och är de av en sådan omfattning som rimligtvis kan förväntas med hänsyn till den tid företaget deltagit i programmet för energieffektivisering, skall företaget få ett slutligt godkännande av tillsynsmyndigheten. Därmed bekräftas att den nedsättning av skatt som skett fram till det slutliga godkännandet är korrekt. Ett sådant godkännande skall företaget anmäla till sin elleverantör.

14 § Den myndighet som regeringen bestämmer skall utöva tillsyn enligt denna lag eller enligt föreskrifter som meddelats med stöd av lagen.

Tillsynsmyndigheten har rätt att på begäran få de upplysningar och ta del av de handlingar som behövs för tillsynen. En sådan begäran får förenas med vite.

Regeringen avser att utse Statens energimyndighet som tillsynsmyndighet.

Av paragrafen framgår att tillsynsmyndigheten skall utöva tillsyn över efterlevnaden av denna lag och av de föreskrifter som meddelas med stöd av lagen. Denna tillsyn kommer att omfatta godkända företag som deltar i program för energieffektivisering och bevaka att dessa fortlöpande uppfyller förutsättningarna för godkännande enligt 3 och 9 §§ samt att de inkommer med korrekta deklARATIONER enligt 9 och 11 §§. För en effektiv tillsyn ges myndigheten rätt att på begäran få de upplysningar och ta del av de handlingar som behövs för tillsynen. Exempelvis kan detta gälla den dokumentation som företagen är skyldiga att upprätta enligt 6 och 9 § beträffande energiledningssystemet och energianalysen. Andra uppgifter och handlingar kan vara sådana som utvisar att företaget faktiskt genomfört sådana åtgärder och investeringar som avses i 8 § 1-3. För tillsynen i denna del finns även en bestämmelse i 15 §.

15 § Tillsynsmyndigheten skall på begäran få tillträde till företagets lokaler i den utsträckning det behövs för tillsynen. Denna rätt omfattar inte bostäder.

Genom paragrafen ges tillsynsmyndigheten rätt att få tillträde till de företag som omfattas av tillsynen. Myndigheten har inte rätt att få tillträde till bostäder, i de fall sådana skulle finnas i eller i anslutning till företagets lokaler. Ett tillträde till företagets lokaler kan främst aktualiseras när myndigheten vill förvissa sig om att företaget fortlöpande tillämpar sitt energiledningssystem, gjort korrekta energikartläggningar och energianalysen samt genomfört de åtgärder som följer av 8 §.

16 § Om det finns anledning anta att den som omfattas av tillsynen har begått brott, får denne inte föreläggas vid vite att medverka i utredning av en fråga som har samband med den gärning som brottsmisstanken avser.

Av rättssäkerhetsskäl får inte den som omfattas av tillsynen och som kan antas ha begått brott föreläggas vid vite att medverka i utredning av en fråga som har samband med den gärning som brottsmisstanken avser.

Elektronisk hantering

17 § En ansökan om godkännande enligt 3 §, en deklaration enligt 9 eller 11 § samt en anmälan enligt 13 § och därtill hörande handlingar får överföras elektroniskt på det sätt som regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, tillsynsmyndigheten föreskriver.

Genom paragrafen bemyndigas regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, tillsynsmyndigheten, att meddela föreskrifter om en rätt att överföra ansökningar om godkännande, deklARATIONER och anmälningar om att avbryta deltagandet i ett program för energieffektivisering elektroniskt. Under vilka förutsättningar detta skall gälla kräver relativt tekniska bestämmelser, som bör anpassas till den administration som är förknippad med tillsynsmyndighetens uppgifter samt de säkerhetskrav som bör ställas.

Överklagande

18 § Tillsynsmyndighetens beslut enligt denna lag eller enligt de föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

De beslut som tillsynsmyndigheten kan meddela enligt denna lag är beslut om godkännande enligt 3 §, förnyat godkännande enligt

9 §, beslut om befrielse från skyldigheten att genomföra åtgärder enligt 10 § beslut om slutligt godkännande enligt 11 §, beslut om godkännande enligt 12 §, beslut om slutligt godkännande enligt 13 § samt beslut om att få upplysningar och att ta del av handlingar enligt 15 §.

Förslaget till lag om ändring i lagen (1994:1776) om skatt på energi

11 kap.

5 §

Den tillagda texten i första stycket 4 reglerar att företag som inte fullföljer sina åtaganden blir återbetalningsskyldiga. Det sker genom att de blir skattskyldiga i likhet med andra elförbrukare som lämnat försäkran om användning för vissa avdragsgilla ändamål men som sedan inte uppfyller dessa. För de företag som redan är skattskyldiga enligt första stycket 1 eller 2 finns här inte något behov av reglering.

7 §

Kompletteringen i 7 § 1 c reglerar de fall när det för de ordinarie skattskyldiga, som har gjort avdrag vid förbrukningstillfället med stöd av godkännandet enligt lagen (2003:000) om program för energieffektivisering, senare konstateras att åtagandena inte har fullföljts. I dessa fall kommer således skattskyldigheten att inträda på nytt. Skälet till detta är att det förefaller lämpligast att inte koppla ihop godkännandet med en annan händelse som innebär att ett åtagande inte fullföljs. Företaget blir dock skyldigt att återbetala hela det skattebelopp som har dragits av.

Den nya punkten 3 reglerar när skattskyldigheten inträder för dem som inte är ordinarie skattskyldiga.

9 §

I en ny punkt 5 i denna paragraf införs den grundläggande avdragsbestämmelsen som gör det möjligt för de företag som anslutit sig till programmet att tillgodogöra sig skattebefrielsen direkt vid inköpstillfället. Avdraget görs av de skattskyldiga elleverantörerna och elproducenterna. Det förutsätts att detta avdrag förs vidare till de anslutna företagen vid eldebiteringen.

11 §

Ändringen är endast en konsekvens av ändringen i 9 §.